

A szatmárnémeti római katolikus polgári iskolai tanítónőképző intézet

Bura László

I. 1. A polgári iskolai tanítónőképző létesítése

Az előzmények:

1842-ben a Szatmári Római Katolikus egyházmegye püspöke, Hám János új szerzetesközösséget alapított, a Páli Szent Vincéről nevezett Szatmári Irgalmas Nővérek Kongregációját.¹

Az alapító elgondolása szerint a Társaság (egyik) célja: a nőnevelés. Alapvető eszköze a gyermekek oktatása. Szatmárnémeti anyaházukban még 1842-ben a magyar elemi iskolák szabályai szerint működő négyosztályos nyilvános leányiskolát nyitottak.

Elemi iskolájuk 1866-ban hatosztályossá lett (1868-ban már az 1868. évi XXXVIII. t.c. írta elő a hatosztályos elemi), 1868-tól pedig hétsz osztályos iskolaként működött.

A nővérek vezette elemi iskolában különösen gazdag volt az utolsó két évfolyam tananyaga. Az iskolában (a tantervi előírások mellett) tanítottak kézimunkát, rajzot, francia nyelvet, zongorát és gitárt.

A rend anyaházában a megalapítástól kezdődően gondos felkészítő képzésben részesítették a tanítói-nevelői munkát végző nővéreket. A tanfolyam az 1857/58-as tanévben nyilvánosan elismert tanítónőképzővé vált. Az ekkor még két tanév időtartamú iskola 1872-ben hároméves, 1885-től négyéves időtartamúvá vált.

1890-ben a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium elrendelte, hogy a 7 osztályos felső elemi iskolákat át kell alakítani polgári iskolákká, amelyekben "csakis felső nép- és polgári iskolai tanítónők működhetnek".

A Szatmári Irgalmas Nővérek rendje ekkorra már 13 ilyen iskolát működtetett (Máramarossziget 1863, Székesfehérvár 1864, Esztergom 1865, Selmecbánya 1867, Rozsnyó 1868, Sátoraljaújhely 1873, Gyulafehérvár, Gyergyószentmiklós 1876, Léva 1880, Lőcse 1881, Rózsahegy 1885, Jászberény 1886, Szatmárnémeti 1889). Szükségessé vált tehát a polgári iskolák számára megfelelő tanerők képzése. Ezért létesítették 1894-ben (az anyaház mellett működő) Szatmárnémeti Római Katolikus Polgári Iskolai Tanítónőképzőt.

Az iskola fenntartója a Szatmári Irgalmas Nővérek szerzetesrendje volt, a Római Katolikus Tanítónőképző (az anyaházzal szomszédos) épületében működött (1896-tól mindegyik szaknak - és évfolyamnak - saját külön tanterme volt). Egyházi iskolaként az egyházmegyei főhatóság is felügyelte, de a tantervek, a tanítási anyag vonatkozásában, valamint a vizsgákat a Vallás és Közoktatási Minisztérium (is) ellenőrizte. A II. év utáni alapvizsga² és a III. évet záró (szak)képesítő vizsga megtartására a minisztérium által kinevezett bizottság (minisztériumi megbizottak és szakemberek) volt illetékes, következésképp az intézet által kibocsátott oklevél birtokosa az állam bármely polgári iskolájában taníthatott.

¹ A szerzetesrendre és tevékenységére vonatkozóan vö.: Bura László: *Krisztussal élve a világ felé fordulva*. A Páli Szent Vincéről nevezett Szatmári Irgalmas Nővérek 1842 - 1992. Gloria Nyomda Kolozsvár. 1992.

² Kötelező módon 1901-ben vezették be.

Az intézmény 1923-ban szűnt meg, ugyanis a román iskolai rendszer nem ismerte a polgári iskolák típusát, vagy csak 4 osztályú gimnáziumot, vagy 8 osztályos líceumot (a magyar gimnázium megfelelője) ismert el.

A polgári iskolai tanítónőképző a középfokú tanítónőképzőknél magasabb fokú oktatási intézmény volt, ugyanis a hároméves intézménybe a tanítóképzőt elvégzett vagy érettségizett (és tanítóképzői különbözeti vizsgát tett) hallgatók iratkozhattak be.

A polgári iskolai tanítónőképző intézetnek rendes tanulói mellett minden tanévben voltak magántanulói is, olyanok, akik már működő, gyakorló tanítók voltak, következésképp csak az év végi vizsgaidőszak idején jelentek meg és vizsgáztak. (A magánvizsgához is, a magánvizsgázó szakképesítő vizsgájának engedélyezéséhez is minisztériumi engedély volt szükséges.)³

2. A tanítóképző szerkezete és működése 1894-től 1924-ig

Az intézet 1894-ben az I. évfolyammal (csonka intézményként) indult, a harmadik tanévben (1896-ban) vált teljes felépítésű oktatási intézménnyé. Az ezt követő 12 tanévben azonban csonka intézményként működött⁴ (csak minden harmadik évben indult kezdő évfolyam), majd 1910-től megszüntéig ismét teljes intézmény volt.

Az államilag is elismert, magasabb fokú szakképesítést nyújtó intézetben megalapításakor két tagozat működött: a nyelv- és történettudományi és a mennyiségtan-természettudományi szak.

A későbbiekben a két szakon belül (több tanévben is) a szak egészétől eltérő szakosításra is felkészítettek, a nyelv- és történettudományi szakképesítésre készülők mellett voltak csak nyelvtudományi és csak történettudományi szakképesítésre, a mennyiségtan és természettudományi szakon belül csak mennyiségteni vagy csak természettudományi szakképesítésre felkészülő tanulók. A nyelvtudományi szakképesítésre készülők német vagy francia nyelvből szerezhettek felső fokú képesítést, a természettudományi szakon készülők földrajzból, természetrajzból vagy vegytanból.⁵

A Szatmárnémeti Római Katolikus Polgári Iskolai Tanítóképzőben már az intézet ötödik tanévében a kézimunka tanítására feljogosító szakképesítő vizsgát szerveztek.⁶ Harmadik tagozatként 1909-ben javasolták zene és kézimunka (munkamesternei) tagozat indítását,⁷ az engedélyezést követően 1910-ben a tagozat megindult. Az 1920/21-es tanévtől torna szak is létesült, a szakvizsgákat letevő, a szakképesítést megszerző tanulók tornamesternei minősítést kaptak.⁸

³ Az intézet igazgatója minden tanévben a tantestületi gyűléseken ismertette az adott tanévben engedélyt szerzett tanulók nevét, az engedélyezett vizsgát, jegyzőkönyvben rögzíteték az engedély számát.

⁴ Vö. a diáklétszámról készített táblázattal.

⁵ Ezekhez a sajátos szakvizsgákhoz és a külön szakból szerzett szakképesítéshez mindenkor minisztériumi engedély volt szükséges. 1910-ben például Perlaky Mária engedélyt kapott a minisztériumtól, hogy francia nyelvmesternei szakon vizsgázhasson az I - III. év tananyagából, ezt követően pedig francia nyelvmesternei szakképesítő vizsgát tchessen.

⁶ Az iskolai dokumentumokból nem tűnik ki, hogy a díszítő rajzon kívül a tanulóknak milyen sajátos szaktárgyakból kellett vizsgáznium.

⁷ A felterjesztésben megindokolták: az oktatásban szükséges tantárgyak, tanításukhoz, felkészítésükhöz az intézet rendelkezik megfelelő tanerőkkel. A kézimunka szakra jelentkezettek felkészítését a felterjesztéssel egyidőben, még az engedélyezés megérkezése előtt megkezdték.

⁸ A minisztérium 2000/1921-es rendelkezése tette lehetővé.

Az első világháború végén feltehetően a megváltozott államforma (királyságból köztársaság) körülményei készíthették az Egyházmegyei Hatóságot az intézmény átszervezésére, főiskolává alakítására. Az Egyházmegyei Hatóság (1918. nov. 11-én) átiratban értesíti az intézmény igazgatóját és tanári karát: "A polgári iskolai tanítóképzőt állami polgári iskolai tanárképző főiskolává átszerveztem", egyben tudatja, hogy a (budapesti) Erzsébet Nőiskola - Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola igazgatóját is felhívta, hogy (a tanári testület bevonásával) "A polgári iskolai tanító és tanítónőkészítő intézetek Szabályzatait a főiskolai jellegnek megfelelően haladéktalanul dolgozzák át és jóváhagyás végett mutassák be." ⁹

Az átiratban azt is közölték, hogy az intézet által kibocsátott okleveleket az állam továbbra is ugyanúgy elismeri, az átirat egyben sürgeti, hogy mind az előadásmezélyzet, mind a felszerelés, berendezés tekintetében mielőbb meg kell szervezni a főiskolai jelleg megkívánta kiegészítéseket.

Az 1919/1920-as tanévtől az intézmény működésében számos nehézséget okoztak a Nagyszebeni Kormánytanács majd a Kolozsvári Oktatási Államtitkárság intézkedései és rendeletei. ¹⁰

1921-től az iskola (az Államtitkárság rendelete alapján) kétnyelvű (baloldalt román, jobb oldalt magyar nyelvű) okleveleket bocsátott ki. ¹¹

1921 nyarán a tankerületi főigazgatóság magán jellegűvé nyilvánította az iskolát, de a rendelkezést még a tanév megkezdése előtt sikerült visszavonatni.

Az 1922-es tanévtől az intézmény felépítésében módosulás történt, három szak indult: 1) Nyelv- és történettudomány, 2.) Földrajz, természetrajz, vegytan, 3.) Mennyiségtan - fizika.

Ugyanebben a tanévben rendelettel szabályozták a tanulók beiratkozását: vallási korlátozást vezettek be. ¹²

1923-ban megtiltják magántanulók vizsgáztatását.

1924-ben megszüntetik az oktatási intézményt.

II. Az iskola belső élete

1. Az iskola vezetése

A polgári iskolai tanítónőkészítő vezetője az igazgató, ¹³ aki a tanév folyamán a tanári kar (közülük a szükség szerint egy- kettő - három az egyes évfolyamok osztályfőnöke is volt) tagjai segítségével szervezte az iskolában folyó oktató - nevelő munkát.

⁹ Az átirat megjelölte szervezési kérdéseket a tantestület 1919. I. 15-i tanácsülésén vitatták meg..

¹⁰ Az 1919/1920-as tanévben megtiltották a magyar történelem, az alkotmánytan, Magyarország földrajza és a népiskolai szervezettan tantárgyak tanítását.

Az 1920/1921-es tanévben az Erdélyi Tanügyi Tanács megengedte, hogy a magyar történelem tanítható tantárgy. a földrajz is, de "az új határok szerint", az Alkotmány is tanítható, de "a történelmi eseményekkel fejlődésben".

1921-ben elrendelték, hogy a tanároknak román nyelvvizsgát kell tenniük. Február végén megengedték, hogy az iskola fenntartói saját költségükön román nyelvtanfolyamot szervezzenek.

¹¹ A Kolozsvári Közoktatási Államtitkárság 12424/1921 .VI. 21-i rendelete alapján.

¹² Görög katolikus és görög keleti vallású tanulók nem iratkozhattak be az iskolába.

¹³ Igazgatói: Dr. Steinberger Ferenc (1894 - 1900), Hámon József (1900 - 1906), Dr. Kovács Gyula (1906 - 1918).

Az iskola tanári kara a szükséglet szerint változó, általában hat - hét (az alaptantárgyakat tanító) állandó tanár és több (a tanítóképzőkben is alkalmazott) óraadó.¹⁴ Az iskola szaktanárait az egyházmegyei hatóság ajánlotta (ajánlhatta), de - az alaptantárgyanknál (nyelvek, történelem, matematika, természettudomány) bizonyosan - a minisztérium vizsgálóbizottsága állapította meg, hogy rendelkeznek-e megfelelő oklevéllel, szakképesítéssel, szaktudással.¹⁵

A gazdasági tantárgyak tanítására a földművelésügyi minisztérium azzal a feltétellel biztosított szaktanárt, hogy az iskola (esetleg más iskolában kiegészítéssel) a működéséhez szükséges óraszámot biztosítja.¹⁶

Mind a közoktatási minisztérium, mind az egyházmegyei hatóság ellenőrizte és értékelte a polgári iskolai tanítónőképzőben végzett munkát, mind a II. évet követő alapvizsga, mind a tanulmányok befejezését követő szakképesítő vizsgák után a minisztérium (a kiküldött vizsgáztató bizottság véleményezése alapján) írásban közölte az értékelését.¹⁷

A közoktatásügyi minisztérium fontos tantárgynak tekintette (még) a rajzot is. Ezt tanúsítja az eljárása, amely révén behatóbban irányítani és ellenőrizni kívánta a polgári iskolai tanítóképzőben végzett rajzoktatást. Minden tanév végén az iskolában vissza kellett tartani (meg kellett őrizni) az elkészített tanrajzokból egy gyűjteményt, amely az iskolában folyó rajztanítás menetét mutatta, ezt el kellett küldeni a minisztériumba. A minisztérium pedig az országos rajztanárképző főiskola tanári karát felhasználva értékeltette, véleményeztette a rajztanítás menetét és színvonalát.¹⁸

Tanévenként (általában¹⁹) négy alkalommal ülésezett az iskola tantestülete: szeptember elején (a tanév megkezdésekor), december végén / január elején (az első félév befejezésekor), április végén / május elején (a tanév befejezése időpontjának megállapítása és az év végi vizsgák előkészítése céljából), június végén (a tanév befejezése, a vizsgák eredményének megállapítása, a következő tanév szervezési - oktatási kérdéseinek rögzítése céljából).

¹⁴ Az iskolában tanítottak: (1894-től) Perényi János, Krasznay Zsigmond (1895-ig), Puskás Alexandrina, Vrasda Eleonóra (1895-ig), Kubovics Engelberta, Castelli Cornelia, (1895-től - a következőkben csak az új tanerőket soroljuk) Stark Lajos, Nedománszky Avelin, Pösch Alkantára, Szakáll Demetria, Bagossy Bertalan, (1896-től) Heigal Hildegárd, Veszprémy Placida, (1907-től) Lehoczky József, Dr. Kováts Gyula, Szabó Honória, Hámon József, (1903-től) Dr. Schöber Emil, Holczmann Béla, Paulus Basília, (1905-től) Németh Szilla, (1907-től) Zerdahelyi Sigismund, Tersányszky Edvina (1915-ig), Szilasi Emerita (1919-ig), (1908-tól 1912-ig) Varjas Endre, (1910-től) Máté László, (1911-től) Döry Leontina, Molnár Leonilla), Schwank Mervina, (1915-től) Névény Flávia, (1917-től) Govicski M. Salvatoris, (1919-től) Tempfli István, (1922-től) Huszár Polixénia, Obert Annuntiata.

¹⁵ 1896. III. 28-án a tanári gyűlésen az igazgató ismertette a minisztériumi vizsgáló bizottság megállapítását. Daubner M. Cyrilla alkalmas a német és a francia nyelv tanítására a polgári iskolai tanítóképzőben.

¹⁶ A minisztériumi feltétel teljesítése alapján neveztek ki 1910-ben a polgári iskolai tanítóképzőbe Máté László gazdasági szaktanárt.

¹⁷ Az értékelések elégedettek az intézményben folyó munkával. A tanügyi reform bevezetésekor készült tanfelügyelői értékelés szerint sem a tanári kar, sem a tanulmányanyag nem rosszabb az állami intézetekénél. Az 1906. évi decemberi gyűlésen ismertetett értékelés azt jegyzi meg, hogy a természetrajzi ismeretek növelését kéri..

¹⁸ Vö.: 1912. VI. 25-i jegyzőkönyv. A rajztanítás ellenőrzése hangsúlyozottan jelentőssé vált, ugyanis az intézetben 1910-től munkamesterői (= kézimunka) szakcsoport is működött, s ennek több rajz szakátgya is volt.

¹⁹ Szükség esetén és rendkívüli események (tanár elhalálása) alkalmával soron kívüli tanári gyűlésen oldották meg az intézet ügyeit.

A két félév²⁰ végén megtartott értekezleteken megbeszélték a félév során adódott oktatási - nevelési kérdéseket, minősítették a tanulók munkáját,²¹ a tanév vége előtti gyűlésen előkészítették a vizsgaidőszakot a vizsgák, a II. évet követő alapvizsga és a tanulmányokat befejező szakképesítő vizsga gördülékeny megszervezése céljából. A minisztériumi tantervben előírt tananyagból és az utasítások szellemében tételjavaslatokat is készítettek és küldtek a minisztériumba.

Az iskolában tanulók beiratkozási díjat és tandíjat fizettek, külön díja volt a képesítő vizsgának. A díjak mértékét az iskola kezdeti korszakából az okiratok nem említik, csak a világháború utolsó évéből és az 1920-as évből ismerjük.²²

2. Tantervek, tananyag

A polgári iskolai tanítónők képzésének, képesítésének tartalmi és formai kérdéseit a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium szabályzata határozta meg,²³ a Szatmárnémeti Római Katolikus Polgári Iskolai Tanítóképző az iskola megalapításakor (a Szatmári Római Katolikus Egyházmegye illetékes hatósága jóváhagyásával) ennek alapján, az ebben előírt tantervek (valamint a kalocsai polgári iskolai tanítóképző tapasztalatai) alapján kezdte meg működését. A minisztérium a századfordulón az állami polgári iskolai tanítóképzők számára tantervi reformot dolgozott ki²⁴, az új tantervet a Szatmári Római Katolikus Egyházmegye is elfogadta és rendelkezése alapján az 1901-es tanévtől a szatmárnémeti polgári iskolai tanítónőképző is alkalmazta.

A polgári iskolai tanítóképzőben tanított tantárgyak közt voltak egyformán kötelezők mind a nyelv- és történettudományi, mind a mennyiségtan - és természettudományi szak tanulói számára, és sajátos szaktárgyak az egyes szakokon felkészülők számára.

²⁰ A tanévet két félévben szervezték meg, a tanítás szeptember második hetében (többnyire évenként változó napon) kezdődött, az első félév január elejéig, a második (általában) május közepén (néha utolsó harmadában) fejeződött be. Karácsonykor (december 22/23-tól január 2-ig) és húsvétkor (kilenc nap) szünetelt a tanítás. A tanítás befejezése utáni héten tartották meg a gyakorlati tanításokat, amelyet a vizsgák követtek. A képesítő vizsgára készülők számára (általában) két-három hét felkészülési időt biztosítottak.

²¹ A minősítések: jeles, jó, elégséges, elégtelen. A tanulók általános minősítése: jeles rendű, másod rendű, (harmad rendű = elégtelen). Az írásbeli dolgozatok külalakjának minősítése: szép, csinos, rendes, kevésbé rendes, elég rendes. Az erkölcsi magaviselet: példás, dicséretes. A minősítéseket a tanév végén bevezették a "kalkuluskönyvbe". Neve: A szatmári római katolikus polgári iskolai tanítóképző intézet növendékeinek ÉrdemSORAZATA.

²² Az 1918/1919-es tanév megkezdése előtt készült tantestületi gyűlés jegyzőkönyve rögzíti: A beiratkozási díjat 18 Koronáról 40 Koronára emelték, az évi tandíjat 100 Koronáról 200 Koronára, a magántanulókéét 120 -ról 260 Koronára.

Az 1920. szeptemberi tanácsülésen készült jegyzőkönyv rögzíti: a felekezeti tanács javaslata alapján a tandíj 1600 Korona, illetőleg/vagy 800 lei.

²³ Vö.: 1868. évi XXXVIII. sz. törvénycikk, illetőleg a Vallás és Közoktatásügyi Minisztérium 47146/1984-es sz. leirata.

²⁴ A polgári iskolai tanítóképzőkben folyó oktatás módosítása céljából az intézet tanári kara is megfogalmazta elképzelését, módszertani javaslatait, s hogy a készülő reform a törvénymódosításban felhasználhassa, ezeket a Magyar Tanítóképző című szaklapban közölte.

A közös tantárgyak : Hit és erkölcsan (mindenkinek saját lelkésze bizonyítványa szerint), Nevelés- és oktatástan, Oktatási módszertan, Tanítási gyakorlatok, Magyar írálygyakorlatok,²⁵ Rajzolás, Női kézimunka, Háztartástan.

A nyelv- és történettudományi szakcsoport nyelvtani szaktantárgyai: Magyar nyelvtan, írálytan,²⁶ Irodalomtörténet, Fogalmazás, Német nyelvtan, Német írálytan,²⁷ Német irodalomtörténet, Német fogalmazás. A történelmi szaktantárgyak: Történelem, Földrajz, Alkotmánytan.

A mennyiségtan és természettudományi szakcsoport matematikai szaktantárgyai: Polgári számtan, Könyvviteltan, Algebra, Mértan, természettudományi szaktantárgyai: Természetrajz, Vegytan, Természetan.

A kézimunka szakcsoport szaktantárgyai: Női kézimunka tanításának módszere, Házi ipari technológia, Díszítményi rajz, Ruhaszabási rajz, Kézimunka, Gépi munka.

A torna szakcsoport szaktárgyai: Elmélet, Történet, Vezénylés, Rend- és szabadgyakorlatok, Svéd torna, Szertorna és atlétika, Játék.

Az egyes tantárgyak megnevezése²⁸ és óraszámja a tanévek során változott. Szemléltetésül a következőkben bemutatjuk az I. évfolyam 1894/5 -ös, a II. évfolyam 1895/6-os és a III. évfolyam 1896/7-es tantárgyelosztását és óraszámát, majd az 1901-től érvényes (az állami polgári iskolai tanítóképzőkével azonos) tantárgyfelosztást és óraszámot:

A közös tantárgyak:

Megnevezése / óraszámja:	I. évf. (1894/95)	II. évf. (1895/96)	III. évf. (1896/97)
Hittan	2	2	2
Nevelés- és tanítástan	2	1	2
Magyar írálygyakorlatok	1	1	2
Rajzolás	2	2	2
Női kézimunka	2	2	2
Háztartástan	1	1	
Összesen:	10	9	10

Nyelv és történettudományi szakcsoport :

	I. évfolyam	II. évfolyam	III. évfolyam
Magyar nyelvtan, írálytan, irodalomtörténet	3	3	4
Német nyelvtan és irodalom	3	3	4
Történelem	4	3	4
Földrajz	3	3	3
Összesen:	13	12	15

²⁵ Stílusgyakorlatok

²⁶ Magyar stilsztika

²⁷ Német stilsztika

²⁸ Ezt az adattárban összesítő táblázatban részletesen bemutatjuk.

Mennyiségtan és természettudományi szakcsoport:

I. évfolyam	I. évf.	III. évf.
Mennyiségtan 6	Mennyiségtan 4	Polgári számtan 1
		Algebra 2
		Geometria 2
Természetrajz és vegytan 6	Ua. 4	Ua. 3
	Természettan 3	Fizika 3
Összesen: 12	11	11

Az 1901-től alkalmazott tantárgyfelosztás, amely az állami polgári iskolákétól a két hittanórával különbözik:

A közös tantárgyak:

I. évfolyam	II. évfolyam	III. évfolyam
Vallástan 2	Vallástan 2	Vallástan 2
Bölcséleti előtan 2	Gondolkodástan 2	Neveléstörténet 3
Magyar irodalomtörténet 2	Nevelés- és tanítástan 2	Tanítási gyakorlat 4
	Tanítási gyakorlat 2	
Rajzolás 2	Rajzolás 2	
Összesen: 8	10	9

Nyelv és történelemtudományi szak:

I. évfolyam	II. évfolyam	III. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom 5	5	5
Német nyelv és irodalom 4	3	3
Történelem 5	5	3
Földrajz 3	4	3
		Alkotmánytan 2
Összesen: 17	17	16

Mennyiségtan és természettudományi szakcsoport:

I. évfolyam	II. évfolyam	III. évfolyam
Matematika 5	Matematika 5	Matematika 5
Geometria 3		
Kereskedelmi számtan 3	Könyvvitelan 2	Politikai számtan 2
Állattan 3	Állattan 2	Állattan 2
Növénytan 3	Növénytan 2	Növénytan 2
Ásványtan 2	Ásványtan 2	Ásványtan 2
Vegytan 2	Vegytan 2	Vegytan 3
	Természettan 6	Természettan 6
Gazdaság- és háztartástan I	Gazdaságtan 1	Gazdaságtan 1
Összesen: 22	22	23

A tantárgyak tanítási óraszama alapján az egyes évfolyamok heti óraszama a következő volt:

É	Szak	1894	1898	1901	1904	1907	1910	1914	1916	1919	1920	1921	1922
I.	Nyelv- és tört.	23	25	25	23	23	23	23	23	24	28	-	43x
	Menniségtan és t.	22	25	30	30	30	30	30	30	30	36	-	44x
		1895	1896	1899	1902	1905	1908	1911	1914		1920		1922
II	Nyelv- és tört.	24	25	24	27	30	35	28	30		28	22	
	Menniségtan és t.	23	25	26	32	32	32	35	35		36	34	
		1896	1897	1900	1903	1906	1909	1912	1915			1921	1922
III	Nyelv- és tört.	25	28	22	25	26	29	28	26			25	
	Menniségtan és t.	21	24	21	32	32	30	32	32			34	

A nyelvtudományi szakon a német vagy a francia nyelv tanítására (a nyelvmesternői képzés megszerzésére) felkészülők számára (heti két óra) többlet volt a német vagy a francia nyelv irodalma, irodalomtörténete²⁹ és a német illetőleg francia fogalmazás.

Az 1914-es tanévben a Szatmárnémeti Római Katolikus Polgári Iskolai Tanítónőképzőben (a Katolikus Növédő Egyesület javaslatára) szociális tanfolyamokat (is) szerveztek.

Az 1917(1918-as tanévben (a kultuszminisztérium rendelete alapján) 20 óras iskolaegészségügyi előadásorozatot tartottak, tárgya az anya-, csecsemő- és gyermekvédelem. A tanfolyamot *polgári iskolai egészségtan* néven (heti I órában) a II. évfolyamon vezették be a tanév második félévében. Az elméleti előadásokkal párhuzamosan néhány órát egészségügyi próbatanításra (is) fordítottak.

A polgári iskolai tanítónőképző megindulásakor az iskola tanárai meghatározták, hogy az egyes tantárgyak tanításában milyen tankönyveket fognak használni. Ez az iskolába beiratkozó és magánvizsgára jelentkező jelentős számú tanuló felkészülése szempontjából is fontos volt. Felkészülésük segítése céljából az intézet igazgatója az első tanév végén azt is javasolta, hogy a tantestület nyomtassa ki a tanterveket. E célból aztán a tanári kar minden tagja saját alá rendezte szaktantárgya tantervét.

A harmadik tanév megkezdése után alakult ki a három évfolyamú intézet teljes tankönyvanyaga. Az iskola tanári kara azonban a későbbiekben is, minden tanév végén, a tanévet befejező tantestületi gyűlésen foglalkozott az iskolában használatos tankönyvek kérdésével, ugyanis több esetben is szükségessé vált az addig használatos tankönyv újabb kiadású vagy jobbnak talált tankönyvvel való kicserélése.

Az 1894/95-ös tanévben az *I. évfolyam* számára a következő tankönyveket használták:

A Nyelv- és történettudományi szakon:

1. Vincze András: Vallástan, I-II. rész.
2. Dr. Bihari: Testi neveléstan
Dr. Bihari: Iskolai neveléstan
Dr. Bihari: Népiskolai oktatástan
3. Szinyei: Rendszeres magyar nyelvtan

²⁹ A német irodalomtörténetet németül tanulhatták.

- Névy: Stilisztika, I-II. rész.
4. Lehmann: Német nyelvtan
Heinrich: Német olvasó
 5. Márki: Földrajz, II. rész
Balló: Csillagászat
 6. Vaszary: Világtörténet, I -II -III. rész
 7. Thuránszky: Háztartástan
- A Mennyiség-tani és természettudományi szakon:*
1. Vincze András: Vallástan, I - II. rész
 2. Dr. Bihari: Testi neveléstan
Dr. Bihari: Iskolai neveléstan
Dr. Bihari: Népiskolai oktatástan
 3. Lutter: Közönséges szám-tan
 4. Roller: Könyvvitel-tan
 5. Mauritz: Algebra
 6. Močnik - Klamárik - Wagner: Geometria
 7. Báthory: Állattan
 8. Dr. Kovács: Kémia
 9. Thuránszky: Háztartástan

A tanév végén javasolták, hogy Szinyei tankönyve helyett a következő tanévtől Simonyi: Rendszeres nyelvtan című tankönyvét vezessék be, Roller könyve helyett pedig: Buhn Samu: Egyszerű és összetett könyvvitel-tan című tankönyvét.

A II. évfolyam tankönyvei (1895/96):

A Nyelv és történettudományi szakon:

- Vincze András: Erkölcstan
Némethy Lajos: Szertartástan
Dittes - Gyertyánffy: Logika
Thuránszky: Háztartástan
Névy: Poetika olvasó könyvvel
Környei: Irálytan³⁰
Barát Ferenc: Aesthetika
Heinrich: Német olvasókönyv, I - II.
Regeln und Wörterverzeichnis für die deutsche Rechtschreibung
Ribári Mangold : Magyar történet
Márki: Földrajz, I. rész
Polcz: Európa földrajza

II. Mennyiség-tan és természettudományi szak:

Vincze, Némethy, Dittes - Gyertyánffy, Thuránszky fentebb említett tankönyvei

és

- Močnik - Klamárik - Wagner: Geometria
Dr. Prautl : Növénytan
Dr. Róth Samu: Ásványtan

³⁰Stilisztika

Fehéry Ipoly: Természettan

Összel, a tanév megkezdésekor elhatározták, hogy módszertani kézikönyv hiányában vezérfonalul "A reáliskolai tanítás terve és a reá vonatkozó utasítások" című könyvet fogják használni, amely kultuszminisztériumi utasításokat tartalmaz.

A III. évfolyam számára (1896/97-es tanév) a következő tankönyveket jelölték ki:

Mindkét szak számára közösek:

Vincze András: Egyháztörténet

Kellner: Képek a nevelés és tanítás történetéből

A *Nyelv és történettudományi szak* számára:

Beöthy Zsolt: A magyar irodalom története

Névy: Rhetorika

Névy: Olvasókönyv a Rhetorikához

Ribáry: A magyarok oknyomozó története

Heinrich G.: Német (nyelvtan és) Olvasókönyv, III. rész

Csiky: Alkotmánytan

Cherven - Schneider: Az Osztrák- Magyar monarchia földrajza

Lange - Cherven: Atlasz

A *Mennyiségtan és természettudományi szak*:

Ihász G. : Magyar nyelvtan

Névy: írásművek elmélete

Névy: Olvasókönyv az írásművek elméletéhez

Kovács : Kémia, II. rész

Lutter N.: Számтан

Fehér I.: Természettan

Wagner - Močnik: Geometria

Thuránszky: Háztartástan

A következő tanévtől két (az I-II. évfolyamot érintő) tankönyv megváltoztatását javasolták:

Mauritz Algebrája helyett (I. évf.) Močnik- Wagner S.: Algebra című tankönyvét, a nyelvtudományi szakcsoport II. évfolyama számára pedig Kádár: Közéleti foglalmazványok című (új) tankönyvét.

Az 1897. június végi tanévzáró gyűlésen javasolt módosítás:

Oldal János: Német irodalomtörténet című (magyar nyelvű), a II. évfolyam számára Varga Ottó: Politikai földrajz című tankönyve (a Márki: Földrajz-a helyett).

Ugyanakkor segédkönyvül ajánlották:

Hunfalvi: Dél-, Észak - és Közép-Európa földrajza,

Kerékyártó: Művelődéstörténet az Árpádok korához.

1898. júniusában kiegészítő tankönyvül ajánlották az előző évben megjelent

Szinnyei: A magyar nyelv című munkáját.

Az 1898/99-es tanév utolsó tanácskozásának jegyzőkönyvéből megtudjuk, hogy a következő tanév II. évfolyama számára a szaktanár az addig használt ásványtan tankönyv (Róth: Ásványtan) másikkal (Dr. Koch: Ásványtan) való helyettesítését javasolta.

Ugyanekkor a következő módszertani és természettudományi tankönyvek használatát jelentették be: Ditter - Gyertyánffy: Kis népiskolai módszertan, Dr. Cserey: Növényhatározó, Dr. Schöber: Ásványhatározó, Des Comtes Henrik: Nemzetgazdaságtan.

1900. júniusában:

Bihari: Iskolai szervezeten (Minisztériumi tanterv a polgári leányiskolák számára)

Schach: Magyar szöveg német fordítása

Szabóky: Arányszámok

1901 júniusában:

Havas - Bogyó: Kereskedelmi számtan (Lutter helyett)

Paszlavszy: Állattan (Báthory helyett)

Paszlavszy: Növénytan (Praul helyett)

Sebestyénné: Gazdaságtan (Thuránszky helyett)

Bartha József irodalomtörténetét (a Beöthy Zsolté helyett)

1902-ben:

Molnár László: Nevelés- és tanítástan (Dittes F.: Neveléstan és Bihari P.: Neveléstan c. munkája helyett)

Szijaártó Miklós: Kísérleti természettan (Fehér I. Természettana helyett)

Greguss - Csengeri: Költészettan (Névy Petikája helyett),

Pinterics Károly: Könyvviteltan (Buhn tankönyve helyett)

1903-ban: (Új tankönyv):

Molnár- Schutz: Neveléstörténet

1904-ben:

Hajdu - Zoltvány: Bölcséleti előtan III. kiadás (az I. kiadás helyett)

Négyessy László: Magyar nyelvtan (Szinnyei helyett)

Fleischhacke . Kárpáthy: Német olvasókönyv (Schach helyett)

Újházy: Egyetemes történelem (Vaszary: Világtörténet helyett)

1905-ben: Kiss János dr.: A szépről és a szépművészetről (Baráth Ferenc: Széptan helyett)

Molnár- Schultz: Nevelés és tanítástan (Dr. Kiss - Öreg: Nevelés- és tanítástana helyett)

1906:

Ring Armin dr. : A minőleges elemzés alapvonalai (Nuricsán dr.: Kémia helyett)

Dr. Némethy: Földrajz (Varga helyett)

Horvay Ede: Német nyelv

Kobel: Természetrjz

Zimányi: Ásványhatározó

1908: Radványi Teofil dr.: Német irodalmi olvasókönyv (Szaktanítónőknek, azoknak, akik alsóbb fokon németül akarják tanulni az irodalmat.)

Dr. Horváth Béla: Vegytan (Ring Árminé helyett)

1910-ben a tanárok a következő tanévre új tankönyvként jelentik be:

Borosai: Mértan (Wagner helyett)

Liebermann - Bugárszky: Vegytan (Koch helyett)

1912-ben új tankönyv:

Prónai: Magyar irodalomtörténet, II. kötet

Holczmann: Filozófiatörténet

1915-ben:

ifj. dr. Csiky Kálmán: Alkotmány (Az átdolgozott, államilag engedélyezett tankönyv)

Husz Ödön: Gyakorlati bevezetés a biológiába

A tananyagban és a tankönyvek használatában az 1919/1920-as tanévben gondot okozott, hogy a Nagyszebeni Kormánytanács rendelete megtiltotta a Magyar történelem, az Alkotmánytan, Magyarország földrajza és a Magyar népiskolai szervezettan tanítását.

Az 1920/21-es tanévben viszont az Erdélyi Tanügyi Tanács engedélyezte, hogy a Magyar történelem tanítható tantárgy, a Földrajz is, de az új határok szerint ³¹, az Alkotmánytan pedig a történelmi eseményekkel fejlődésben tanítható.

Az intézet könyvtárak állományáról az ismert dokumentumok nem tesznek említést. Az okiratok tanúsítják viszont, hogy az intézet megalakulásakor könyvtára is létesült. ³²

.Az 1918 nyarán készült tanácskozási jegyzőkönyv megállapítja, hogy a "Tanári könyvtár"-ban, pedagógiai, fizikai, idegen nyelvi és magyar irodalmi könyvek találhatóak. ³³

3. Az oktatás gyakorlati kérdései

A polgári iskolai tanítónőképző tantestületi gyűléseinek jegyzőkönyvei alapján megállapítható, hogy az iskola rendes tanulói számára kötelező volt az óralátogatás, ezt ellenőrizték, a hiányzásokat igazolniuk kellett. ³⁴ Számottevő mulasztás esetén a tanulót nem osztályozták. ³⁵

A jegyzőkönyvek nem foglalkoznak a tanítási órák módszereivel. A tananyagot bizonyosan megbeszélték, volt számonkérés is, osztályozták, minősítették a tanulók munkáját. ³⁶

A tanulók évi munkáját mindkét félév végén minősítették, az időszaki érdemsorozatot az első félév végi tantestületi gyűlésen felolvasták, (Írásbeli értesítőt nem adtak, indoka: nem középiskola.) a tanév végi eredményt pedig bevezették az Érdemsorozat könyvébe. ³⁷

A tanulók túlnyomó többsége ³⁸ jeles vagy jó átlageredményt ért el, viszonylag kevés volt az elégséges átlagú, ³⁹ néhányan ismétlőre buktak. ⁴⁰ Az iskola

³¹ Tehát a történelmi múltból csak az Erdély magyarságára vonatkozó részeket taníthatták, nem taníthatták Magyarország földrajzát (Erdélyét igen), az Alkotmánytan kérdéseiben hasonlóképp csak az Erdélyre vonatkozó kérdéseket, illetőleg a tantárgy vonatkozásában 1919 után végbement változásokat tárgyalhatták.

³² Az 1896-os tanév megkezdésekor rendezték az iskola könyvtárát, addigi könyvtárosa, Kubovics Engelberta ekkor adta át a tisztséget Pösch Alkantára tanárnőnek.

³³ Vö.: 1818. június 24-i jegyzőkönyv.

³⁴ 1915-ben Halmosi Lenke édesanyja ápolása címén kért távolmaradásra engedélyt, de az ellenőrzésekor kiderült: egyéb ügyei voltak.

³⁵ Az iskola működése során két tanulót nem osztályoztak megbetegedésből származó hosszabb hiányzása miatt. Egy tanulónak - három hónapot meghaladó hiányzása miatt - magántanulásra való átiratkozását javasolták.

³⁶ A tananyag ismeretét kitűnő, jeles, jó, elégséges és elégtelen minősítéssel osztályozták, az átlageredmény alapján jeles-, jó rendű, elégséges, elégtelen.

Az erkölcsi magaviseletet: példás, dicséretes minősítéssel osztályozták. (Az erkölcsileg kifogásolható magatartású tanulót nem tértek meg az iskolában. Ezért kellett 1915-ben Halmosi Lenkének is igazolnia kimaradása alatti cselekedeteit.)

³⁷ A tanulók Érdemsorozat-át tartalmazó iktatókönyv mindennapos megnevezése: "kalkuluskönyv".

³⁸ Összesítve a tanévek eredményeit: 89 %.

dokumentumaiból megállapíthatjuk: Néhány gyenge tanulót (év közben) figyelmeztettek, egy esetben javasolták, hogy a mennyiségtan szakról iratkozzék át a nyelv- és történelemtudományi szakra.

A polgári iskolai tanítónőképző tanulói valamennyien tanítóképzőt végzett növendékek, a magántanulók többsége falusi tanítónő, de sokan tanítottak városi felső elemi iskolában vagy polgári iskolában.⁴¹ A különböző tanítóképzőkben végzetek (matematika) alapképzése viszont nem volt azonos, számos tanítóképzőben nem oktatták azt az algebra és mértan tananyagot, amelyet a tanterv a polgári iskola I. osztálya számára előír,⁴² s ami az ott tanítótól magasabb fokú mértan tudást kívánt meg. Az elmondottak következményeként a mennyiségtan tagozaton az igényes tantervi követelmények megvalósítása a matematikai tantárgyak oktatásában (többször is) gondot jelentett.

Az 1906-os tanév megkezdésekor növénytan tanára is szóvá tette: sok tanuló természetrajzi ismeretei hiányosak és gyakorlatlanok a természetrajzban .

A vizsgák

Az osztályvizsgákat a tanév befejezését követő vizsgaidőszakban szervezték meg, először a szaktárgyak (magyar, német, matematika, természetrajz) írásbeli vizsgáit, majd a szóbeli vizsgákat (minden tantárgyból).

A magántanulók vizsgáját a rendes tanulók vizsgája után külön szervezték. Lehetővé tették számukra, hogy hallgatóként részt vegyenek a rendes tanulók vizsgáján, hogy a vizsga menetét, követelményeit láthassák.

A III. tanulmányi év befejezése után a tanári kar értékelte a tanulók munkáját és megállapította, hogy ki jelentkezhetsz a (szóbeli és gyakorlati részből álló) képesítő vizsgára.

A képesítő vizsgát a tanulók a III. évfolyam befejezése után tehetik le az erre kijelölt állami vizsgáztató bizottság előtt. A közoktatásügyi minisztérium nevezte ki a bizottság elnökét, két miniszteri biztosát, tagja volt az egyházmegyei tanfelügyelőség megbízottja, a bizottságba bevonták a szaktanárokat is.

A képesítő vizsgára készülők számára (a tanév végétől) általában egy hónapnyi készülési időszakot biztosítottak. A III. évfolyamot végzetteknek jelentkeznie kellett a képesítő vizsgára, a jelentkezések alapján elkészítették a jelentkezési naplót.⁴³ Ebbe bevezették, hogy melyik szakból jelentkezett, a kért vizsga jellegét: képesítő, felszaki,⁴⁴ s azt, hogy milyen nyelvű tanításra (magyar; magyar és német) kér szakképesítést. A szakképesítő vizsgára jelentkezőnek a tanügyi munkára való alkalmasságát, ennek megfelelő egészségi állapotát orvosi igazolással is igazolnia kellett.

A képesítő vizsga menete a következő volt: írásbeli vizsga magyarból, németből, szaktárgy(ak)ból, ezt követte (három nap múlva) a képesítő írásbeli dolgozatainak az

³⁹ A tanévek összesítésében: 7,39 %.

⁴⁰ Összesen 9 tanuló, az összes tanulók 3,16 %-a.

⁴¹ Budapesten, Bukarest református elemi iskolájában, Debrecenben, Erzsébetvárosban, Gyergyószentmiklóson, Hajdúdorogon, Kisvárdán, Léván, Ligetesen, Lőcsén, Miskolcon, Munkácsan, Nagyváradon, Sátoraljaújhelyen, Selmecbányán, Szamosújváron, Szatmárnémetiben, Zalatnán.

⁴² A polgári iskolai tanterv előírása szerint az I. osztályban egyszerre kezdődik az algebra és a mértan tanítása.

⁴³ A szatmárnémeti katolikus felső nép- és polgári Tanítónő-vizsgáló bizottság jelentkezési naplója.

⁴⁴ Így nevezték azt a vizsgát, amely a nyelv- és történettudományi, illetőleg a mennyiségtan - természettudományi szaknak csak egyik részének (nyelv, mennyiségtan, természettudomány) tanítására képesített.

értékelése. Utána következett a képesítői gyakorlati oktatás. (A magántanulóknak igazolniuk kellett, hogy három évet tanítottak, de ez nem mentesítette őket a gyakorlati oktatástól.) A következő napon: szóbeli képesítő vizsga.

A német vagy francia nyelvemesternői képesítésre jelentkező magántanulóknak a vizsgához minisztériumi engedélyre volt szükségük.

Az 1899. tanévben kiadott miniszteri rendelkezés rendelkezés alapján (feltehetően a túlterhelés enyhítése érdekében) a képesítő vizsgát (akárcsak az állami polgári iskolai tanítónőképzőkben) két részben (két alapvizsga) lehetett letenni. (Vö. képesítő vizsgálati anyakönyv). Az első alapvizsgára (a szakcsoport tantárgyainak egy részéből) a II. évfolyam végén került sor, a másodikra (a szakcsoport többi tantárgyából) a III. tanév befejezése után.

(A minisztérium átmenetileg nem utasította el azt a lehetőséget sem, hogy a tanuló, ugyanúgy, mint eddig, a teljes vizsgát egyetlen vizsgaidőszakban tegye le.)

Az 1901/1902-es tanévtől a Szatmárnémeti Római Katolikus Polgári Iskolai Tanítónőképzőben is a tanulók kizárólagosan az új szabályzat előírásai szerint vizsgázhattak, ennek értelmében minden tanulónak két alapvizsgát kellett tennie. Mindkét alapvizsgát minisztériumi vizsgabiztos vezette.

A nyelvtudományi és történettudományi szakcsoport első alapvizsgájának tantárgyai:

Hittan (Alapvető és ágazatos hittan. Szertartástan)

Bölcseleti előtan (Lélektan, logika.) (2 osztályzatot kaptak)

Magyar nyelv (Nyelvtan, stilisztika, retorika, esztétika, poetika) (2 osztályzat)

Egyetemes történelem

Egyetemes földrajz

A második alapvizsga tantárgyai:

Írásbeli:

Magyar nyelv és irodalom,

Német nyelv és irodalom

(~ Francia nyelv és irodalom)⁴⁵

Szóbeli:

Hittan (Erkölcstan, Egyháztörténet)

Nevelés- és tanítástan; a nevelés elméletének és intézményeinek története.

A magyar irodalom története

Német nyelvtan és német irodalom

A magyar nemzet története és Alkotmány és jogi ismeretek

Magyarország földrajza és statisztikája

A mennyiségtan - természettudományi szakcsoport második alapvizsgájának tantárgyai:

Írásbeli: Mennyiségtan

Szóbeli:

Hittan

Nevelés és tanítástan

Mennyiségtan (algebra, geometria)

Természettan

Kémiai és ásványtani praktika⁴⁶

⁴⁵ A francia nyelvemesternői szakon.

Biológiai praktika⁴⁷

Kereskedelmi és politikai számtan

A második alapvizsgát kiegészítette a harmadik vizsga: *Gyakorlati vizsga* (Ez két részből állott:)

Tanítási tervezet mint pedagógiai írásbeli dolgozat

Gyakorlati tanítás

A Női kézimunka szakcsoport szakvizsgái:

Női kézimunka tanítási módszere

Házi ipari technológia

Díszítményi rajz

Ruhaszabászati rajz

Kézimunka

Gépi munka

A torna szakcsoport képesítő vizsgai tantárgyai:

Elmélet

Történet

Sztortna és atlétika

Játék

Gyakorlati tanítás (szaktanítás)

A II. szakképesítő vizsga után a vizsgáztató bizottság döntése alapján megállapították, hogy a szakképesítőn sikeresen átment tanuló milyen tantárgyak és milyen nyelven (magyarul, németül) történő tanítására alkalmas. Az iskola irattári anyaga alapján tudjuk, hogy a nyelv- és történettudományi szak tanulói közül többeket a német, illetőleg a francia nyelv felsőbb fokú oktatására képesítettek, nyelvmesternői szakképesítést kaptak.⁴⁸

Ugyancsak minisztériumi engedély alapján szervezték meg a munkamesternői (kézimunkatan) képesítő vizsgát az 1898/99-es tanévben⁴⁹, hasonló képesítő vizsgát 1910-ben, 1913-ban, 1914-ben és 1915-ben tartottak.

A természettudományi szakon az 1922/1923-as tanévben egy tanuló földrajzból szerzett szakképesítést.

Az intézet az 1920 - 1921-es tanévtől tornamesternői szakra is felkészített. A II. évfolyam befejezése után 1921-ben 8-an tették le az első alapvizsgát,⁵⁰ 1922-ben a torna szak III. évét befejezett tanulók tornamesternői szakképesítő vizsgát tettek.⁵¹

⁴⁶ Kémiai és ásványtani gyakorlat

⁴⁷ Biológiai gyakorlat

⁴⁸ Német szakképesítő vizsga volt 1907-ben, (1909-ben), 1910-ben, 1912-ben, 1913-ban, 1914-ben, francia szakképesítő volt 1910-ben, 1913-ban, 1920-ban, 1922-ben és (1923-ban). (Perlaky Mária 1910-ben, Kaszás Etelka 1912-ben külön minisztériumi engedély alapján képesítő vizsgázhatott franciából, illetőleg németből.) (A zárójelbe tett évszámot vizsgáiról a tanácsulés jegyzőkönyve tudósít, a képesítő jegyzőkönyve nem került elő.)

⁴⁹ A vizsgán az I - II. év végzettei jelenhettek meg, a kézimunkatanfolyam tantárgyaiból kellett vizsgáznuk. (Az okiratok nem sorolják fel a tantárgyakat.), a vizsgabizottság elnöke Dr. Radnai Rezső miniszteri biztos volt.

⁵⁰ A II. évfolyamon 4-en - 4-en iratkoztak át a nyelvtudományi, illetőleg a mennyiségteni szakról, magánvizsgát tettek az I - II. év tantárgyaiból.

⁵¹ A Képesítő vizsgai anyakönyv torna szakból az 1921/ 1922-es tanévre tanúsága szerint 11-en szereztek meg a szakképesítést.

A Szatmárnémeti Római Katolikus Polgári Iskolai Tanítónőképző Intézetben működése folyamán összesen 253 tanuló szerzett szakképesítést.⁵² Közülük 152-en a nyelv- és történettudományi szakon⁵³, 5-en a francia szakcsoportban,⁵⁴ 79-en a mennyiségtan - természettudományi szakon, 6-an a kézimunka szakcsoportban,⁵⁵ 11-en a torna szakcsoportban.

III. Az iskola diáksága

1. A források:

Az iskola (külső) történetét a következő dokumentumok alapján mutathatjuk be:

A szatmári római katolikus polgári iskolai tanítónőképző intézet Felvételi naplója az 1894/95-ös iskolai évtől (1918-ig) A szatmári római katolikus polgári iskolai tanítónőképző intézet tanácskozásai Jegyzőkönyve 1894/5-től 1919-ig, 1919-től 1923-ig, A szatmári római katolikus polgári iskolai tanítónőképző intézet növendékeinek Érdemsorozata az 1894/95. iskolaévtől 1922-ig.⁵⁶

2. A diáklétszám alakulása

A Szatmári Római Katolikus Polgári Iskolai Tanítóképző intézetben 1894 - 1923 között 1062 tanuló tanult, közülük 571 rendes (53,76 %), 489 magántanuló (46,24 %).⁵⁷

A nyelv- és történettudományi szakon 689, a mennyiségtan és természettudományi szakon 373 tanuló.

A beiratkozott tanulók egy része (149 tanuló = 14 %) már közvetlenül a tanítóképző elvégzése, a tanítói oklevél megszerzése utáni tanévben a polgári iskolai tanítóképzőben folytatta a tanulmányait, mások egy (95 tanuló, 8,93 %), két (58 tanuló, 5,42 %), három (30 tanuló, 2,82 %), négy (25 tanuló, 2,35 %), öt (22 tanuló, 2,06 %), hat (20 tanuló, 1,88 %), stb évvel a tanítói oklevél megszerzése után.⁵⁸

A szatmári polgári iskolai tanítóképzőben tanuló, szakképesítést szerző tanulók az ország 25 tanítóképzőjében szerezték meg tanítónői oklevelüket. A legtöbben Szatmárnémetiben (590 tanuló, közülük 520 a római katolikus tanítóképzőben, 70 a református tanítóképzőben), Debrecenben (36-an, közülük 27-en a katolikus, 9-en a református tanítóképzőben), Budapesten (35-en, közülük 22-en Budapesten, 13-an Budán), Nagyváradon (33-an, közülük 20-an a római katolikus, 13-an a református tanítóképzőben), Ungváron (31), Kassán (14), Pozsonyban (14), Nagyszébenben (13),

⁵² Vö.: Az összesítő táblázattal!

⁵³ Közülük 7-en magyar és német nyelven való tanításra, 15-en német nyelvből felső fokú képesítéssel.

⁵⁴ A szakcsoporton kívül francia nyelvmesteri szakképesítést szerzett még 5 tanuló.

⁵⁵ Munkamesternöi képesítést szereztek (a vizsgát a tanácskozási jegyzőkönyv említi, a vizsgázók számát nem) többen 1899-ben, s egy tanuló 1914-ben.

⁵⁶ Ezenkívül: A vizsgára jelentkezések naplói. Munkamesternöi osztályozó anyakönyv az 1910/11-es tanévről, A francia szakcsoport képesítői anyakönyve az 1921/22-es tanévben, Képesítői anyakönyv tornából az 1921/22-es tanévben.

⁵⁷ Vö.: Összesítő táblázat részletezi.

⁵⁸ Részletezve az összefoglaló táblázatban.

Egerben (12), Eperjesen (8), Temesváron (8), Sepsiszentgyörgyön (7) Szegeden (5), Pápán (4), Pécsen (2), Balázsfalván, Esztergomban, Kalocsán, Szabadkán (1 - 1).⁵⁹

3. A diákok származáshelye

A diákok származáshelyének vizsgálatakor el kell különítenünk azokat, akik a tanítói oklevél megszerzése után azonnal vagy egy-két évvel az iskola rendes tanulóiként folytatták tanulmányaikat azoktól, akik azt magánúton végezték. Az előzőek esetében ugyanis valójában a származás helyét kell figyelembe vennünk, míg az utóbbiak esetében ez kevésbé fontos, érdekesebb annak megvizsgálása, hogy melyik tájegységhez (közigazgatási egységhez) tartozik a működési helyük, ahol a vizsgákra felkészülnek, illetőleg ahonnan vizsgázni jönnek. (Számos esetben ugyanis ez már arra utal, hogy melyik tájegységen működő polgári iskolába vagy felső elemi iskolába kerültek a szatmári polgári tanítónőképzőben képesített tanerők.)

A szatmárnémeti polgári iskolai tanítóképzőben tanuló rendes tanulók származási helyüket (születésüket, illetőleg a szülők lakhelyét) tekintve a következő helységekből jöttek:⁶⁰

Abaúj vm.: Alsómecezenzéf 1896, Kassa, 1907, 1908. - Összesen: 3 tanuló.

Alsó-Fehér vm.: Nagyenyed 1907, 1908. - Összesen : 2 tanuló.

Árva vm. : Liskófalva, 1919, 1920, 1921. - Összesen: 3 tanuló.

Bács-Bodrog vm.: Péterréve 1913, Szabadka 1908. - Összesen: 2 tanuló .

Baranya vm.: Pécs 1917. - Összesen: 1 tanuló.

Bars vm.: Fenyőkosztolány 1894, 1895, 1896, Léva 1904, 1905, 1906/2, 1910/2, 1913, 1914/2, 1915/2, 1916/2, 1917/2, 1918/2, 1919, 1920/2, 1921/5. - Összesen: 28 tanuló.

Bereg vm.: Beregszász 1904, 1905, 1910, 1911, 1918, 1919, 1920, 1921, Nagybereg 1915. - Összesen: 9 tanuló.

Bihar vm.: Belényes 1913, 1914, 1916, 1917, Hosszúpályi 1915, Nagyvárad 1896, 1904, 1905, 1906, 1913/2, 1914/2, 1915/2. - Összesen: 15 tanuló.

Borsod vm.: Gyöngyös 1911, Miskolc 1904/2, 1905/2, 1906/2, 1907, 1908, 1909, 1911, 1914, Parasznya 1918. - Összesen: 12 tanuló.

Brassó vm.: 1898. - Összesen: 1 tanuló.

Csanád vm.: Mezőhegyes 1919, Torna 1919/2, 1920, 1921/2. - Összesen: 6 tanuló.

Csik vm.: Gyergyószentmiklós 1919, 1920, 1921. - Összesen: 3 tanuló.

Csongrád vm.: Gyopárhalma 1913, Hódmezővásárhely 1913, Nagymágócs 1904, 1905, Szeged 1908, Szentes 1906. - Összesen: 6 tanuló.

Esztergom vm.: Esztergom 1894/2, 1895/2, 1901, 1902, 1903, 1913, 1914, 1915, 1916, 1917, 1918, 1920. - Összesen: 14 tanuló.

Fehér vm.: Gyulafehérvár 1897. - Összesen: 1 tanuló.

Fejér vm.: Székesfehérvár 1895, 1904, 1905, 1906/2, 1907, 1913, 1914, 1915,

(9)

Gömör (és Kis-Hont) vm.: Murányalja 1916, 1917, 1918, Nagyrócze 1913, 1915, Rozsnyó 1910, 1911, 1912, 1920/2, 1921/2. - Összesen: 14 tanuló.

⁵⁹ A többi iskolára vonatkozóan vö. az összefoglaló táblázattal !

⁶⁰ A helységneveket a közigazgatás az adott időszak közigazgatási beosztása és hivatalos megnevezései alapján soroltam be.

- Hajdú vm.: Debrecen 1895, 1896/2, 1897, 1898/2, 1899, 1900, 1902/2, 1903, 1907, 1909, 1910, 1904, 1915, 1916, 1919. Összesen: 18 tanuló.
- Háromszék vm.: Kézdivásárhely 1896, 1910. - Összesen: 2 tanuló.
- Heves vm.: Eger 1906, 1910, Tiszfüred 1907. - Összesen: 3 tanuló.
- Hont vm.: Selmechánya 1907, 1908/2, 1909/2, 1906, 1917, 1918, Zebegény 1916. - Összesen: 9 tanuló.
- Jász-Nagykun-Szolnok vm.: Túrkeve 1913. - Összesen: 1 tanuló.
- Kis-Küküllő vm.: Dicsőszentmárton 1913. - Összesen: 1 tanuló.
- Kolozs vm.: Bánffyhyunyad 1917, Kolozsvár, 1896, 1906, 1907. - Összesen: 4 tanuló.
- Krassó-Szörény vm.: Orsova 1904, 1905, 1906. - Összesen: 3 tanuló.
- Liptó vm.: Aknasugatag 1897, Aknaszlatina 1913, 1915, Huszt 1910, 1900, 1912, 1916, 1917, 1918, Máramarossziget 1894, 1913, 1917, Nagybocksó 1898, 1899, 1900, Rahó 1912, 1913, 1914. - Összesen: 18 tanuló.
- Nógrád vm.: Alsópálfalva 1906, Órhalom 1913. - Összesen: 2 tanuló.
- Pest - Pilis- Solt - Kiskun vm.: Budapest 1895, 1896, 1897, 1904, 1905, 1906/2, 1908, 1913/2, 1914, 1915, 1917, Cegléd 1914, Kecskemét 1919, Tass 1900. - Összesen: 16 tanuló.
- Pozsony vm.: Pozsony 1904, 1905, 1906/2. - Összesen: 4 tanuló.
- Sáros vm.: Cséres 1922. - Összesen: 1 tanuló.
- Somogy vm.: Babócsa 1910, 1911, 1912. - Összesen: 3 tanuló.
- Sopron vm.: Jobbaháza 1907, 1908, 1909, Kapuvár 1897, 1901, 1902, 1903, 1917, 1918, Malomháza 1908, 1909, Osló 1910. - Összesen: 12 tanuló.
- Szepes vm.: Szomolnok 1904, 1908, 1909. - Összesen: 3 tanuló.
- Szeben vm.: Nagyszeben 1904. - Összesen: 1 tanuló.
- Szabolcs vm.: Apagya 1919, 1920, 1921, Kisvárdá 1910, Nyirábrány 1913, Nyíregyháza 1904, 1905, 1906, 1910, 1911, 1912, 1916, 1917, 1918, Révaranyos 1916, 1917, 1918. - Összesen: 17 tanuló.
- Szatmár vm.: Alsófermezely 1913, 1914, 1915, (Alsó)Pálfalva,⁶¹ 1904, 1905, Avasfelsőfalu 1894/2, 1895, Batiz 1917, 1918, Batizvasvári 1911, 1912, Csanáros 1911, 1912, 1922/2, Csegöld 1920, Csonkás 1919, 1920/2, 1921/2, Gilvács 1900, Józsefháza 1915, Kakszentmárton 1897, Kálmánd 1904/2, 1905, 1906/2, Kaplony 1922, Kapnikbánya 1919, Királydaróc 1898, 1899, Mezőfény (Dégenfeld tanya) 1916, 1918, Mikola 1894, Misztótfalu 1896, Nagybánya 1896, 1898, 1899, 1901, 1902, 1903, 1904, 1910, 1911, 1912/3, 1914, 1915, 1916, 1917, 1918, Nagydobos 1908, Nagykároly 1916/3, 1917/2, 1918/2, 1920/2, Nagysomkút 1894, 1895, 1896, Szamosdob 1910, Szatmárnémeti 1894/2, 1895/6, 1896/5, 1897/2, 1898/2, 1899, 1901, 1902/4, 1903/2, 1904/2, 1905/3, 1906/4, 1907/9, 1908/7, 1912, 1913/7, 1914/7, 1915/5, 1916/7, 1917/8, 1918/10, 1919/4, 1920/5, 1921/4, 1922/5, Színérváralja 1900. - Összesen: 187 tanuló.
- Szilágy vm.: (Ér)Szakácsi 1904, 1919, 1920, Menyő 1916, 1917, 1918, Tasnád 1904/2, 1905, 1906/3, Zilah 1901, 1902/2, 1903/3, 1915, 1916, 1917, 1918, 1921. - Összesen: 22 tanuló.
- Szolnok-Doboka vm.: Szamosújvár 1894, 1895, 1917, 1918. - Összesen: 4 tanuló.
- Tolna vm.: Tolna 1898, 1899 1900. - Összesen: 3 tanuló.

⁶¹ A helységnevének így szerepel a beirási anyakönyvben, de ezt a nevet a közigazgatásban nem használták. a közhasználatban mindig csak Pálfalva, a tájegységhez kötő jelzőkkel való névkiegészítés után a hivatalos névhasználatban: Szatmárpálfalva.

- Borsod vm.: Miskolc 1894/2, 1898, 1907, 1909, 1911, 1916, Parasznya 1917. -
Összesen: 8 tanuló.
- Csanád vm.: Alsódombró 1914, Csanádapáca 1917, 1918, 1919, Makó 1911,
1912. - Összesen: 6 tanuló.
- Csik vm.: Ditró 1920, Gyergyószentmiklós 1894, 1907, 1909, 1919. - Összesen:
5 tanuló.
- Esztergom vm.: Esztergom 1903, 1904, 1905/2, 1906/3, 1917, 1918, 1920/2. -
Összesen: 11 tanuló.
- Fehér vm.: Adony 1915, Gyulafehérvár 1895, 1896, 1918, 191. - Összesen: 5
tanuló.
- Fejér vm.: Bodakajtor 1919, Székesfehérvár 1914. Összesen: 2 tanuló.
- Gömör (és Kishont) vm.: Rimaszaluzsány 1917, Rozsnyó 1896, 1908, 1909,
1912/2, Tornalja 1919. Összesen: 7 tanuló.
- Győr vm.: Győrsziget 1915. Összesen: 1 tanuló.
- Hajdú vm.: Debrecen 1898, 1899, 1907, 1908, 1909, 1914/2, 1915, Hajdúdorog
1907, 1908, 1909, Hajdúnánás 1917, Hajdúszovát 1916, 1917, 1918. - Összesen: 15
tanuló.
- Háromszék vm.: Dálnok 1922. - Összesen: 1 tanuló.
- Heves vm.: Eger 1915, Nagy Gombos pusztá 1894, Tiszafüred 1917. - Összesen:
3 tanuló.
- Hont vm.: Nagymaros 1920, Selmecbánya 1894, 1895, 1896/2, 1907, 1909,
1910, 1911, 1914, 1915. - Összesen: 11 tanuló.
- Hunyad vm.: Haró 1895, 1896. - Összesen: 2 tanuló.
- Jász-Nagykun-Szolnok vm.: Abádszalók 1915, Dévaványa 1917, 1918, 1919,
Jákóhalma 1901, Mezőtúr 1903. - Összesen: 6 tanuló.
- Kis-Küküllő vm.: Erzsébetváros 1894, 1909. - Összesen: 2 tanuló.
- Kolozs vm.: Apahida 1898, 1899, Kolozusvár 1903, 1905, 1906, 1907, 1908,
Méra 1917, Nagynyulas 1912. - Összesen: 9 tanuló.
- Komárom vm.: Császár 1920. - Összesen: 1 tanuló.
- Krassó-Szörény vm.: Borovica 1917, 1918, Lugos 1914. - Összesen: 3 tanuló.
- Liptó vm.: Rózsahegy 1895, 1908, 1917/2, 1919. Összesen: 5 tanuló.
- Máramaros vm.: Aknasugatag 1915, Aknaszlatina 1894, 1895, 1896, 1909, 1913,
1914/3, Beregkisfalud 1917, Borsa 1908, 1909, 1911, Budfalva 1916, 1917/2, Bustyháza
1913, 1914, Hatinka 1910, Herincse 1910, 1900, 1912, Hosszúmező 1910, 1915, Kerecke
1917, Királymező 1911, 1913, 1914, Máramarossziget 1905/2, 1911, 1913, 1918, Szurdok
1906, Taraczyújfalu 1914, 1915. - Összesen: 36 tanuló.
- Maros vm.: Marosvásárhely 191. - Összesen: 1 tanuló.
- Nagy-Küküllő vm.: Moha 1903, Ürmös 1910. - Összesen: 2 tanuló.
- Nógrád vm.: Csitár 1915, Salgótarján 1919, Szirák 1915. - Összesen: 3 tanuló.
- Pest (- Pilis- Solt - Kiskun) vm.: Aszód 1915, Budapest, 1906, 1910/2, 1911/2,
1912, Erzsébetfalva 1894, Kiskunmajsza 1914, Kiskunszentmiklós 1914, 1915, 1916. -
Összesen: 13 tanuló.
- Sáros vm.: Felsőodor 1919/2, Magyarasszlavica 1919. - Összesen: 3 tanuló.
- Sopron vm.: Kapuvár 1915. - Összesen: 1 tanuló.
- Szabolcs vm.: Buj 1915, Encsencs 1903, Fényeslitke 1916, 1917, Kisvárdá
1904/2, 1905/3, 1906, 1916, 1917, 1919, Nagyálló 1917, Nyíregyháza 1914, 1915,
Rakamaz 1914, 1915, 1916, Tiszalök 1917, 1919, Újfehértó 1916, Vaja 1904, Viss 1917. -
Összesen: 22 tanuló.
- Szatmár vm.: Batiz 1910, 1916, 1917, 1918, Batizvasvári 1909, Börvely 1916,
Cégény 1907, Csomaköz 1913, 1914, Dégenfeld tanya 1915, 1917, Erdőd 1915, 1918,
Fehérgyarmat 1919, Felsőbánya 1901, Felsővisó 1913, Gencs 1908, Iloba 1910, 1911,

1912, Józsefháza 1913, Kapnikbánya 1907, Királydaróc 1920, Kőbányatelep 1907, 1911, Madarász 1901, Mátészalka 1904/2, 1914, 1915, 1916/2, Mezőfény 1918, Mérk 1915, 1916, Mezőpetri 1911, 1917, 1918, Misztótfalu 1911, 1912, Nagybánya 1894, 1895/2, 1899, 1901/2, 1902/2, 1903, 1910, 1911, 1919, 1920, 1921/2, Nagykároly 1899, 1909, 1910, 1915/2, 1916, 1917, 1918/2, 1919, 1920, 1921, 1922/4, Nagysomkút 1909, 1919, Ombod 1907, 1909, Ópályi 1913, 1915, Pusztadaróc 1911/2, Sárköz 1915, Szamosdob 1916, Szamosszeg 1912, Szatmárnémeti 1894/3, 1895/4, 1896, 1901, 1903, 1904, 1905, 1907/5, 1908, 1909/4, 1910/2, 1912, 1913, 1914/2, 1915/6, 1916/3, 1918/3, 1919/2, 1922/3, Szinerváralja 1908, Tatárfalva 1901. - Összesen: 129 tanuló.

Szepes vm.: Gölnicbánya 1896, Lőcse 1894/2, 1895/3, 1896/2, 1899, 1903, 1917. - Összesen: 129 tanuló.

Szilágy vm.: Girókuta 1907, 1908, Kraszna 1920, Szilágynagyfalva 1921, Szilágyosnyó 1904, 1916, 1917, Tasnád 1904, 1905/3, 1919, Zilah 1915, 1916, 1917, 1921. - Összesen: 16 tanuló.

Szolnok-Doboka vm.: Monostorszeg 1917, Szamosújvár 1898, 1899, 1915, 1916/2, 1917, 1918. - Összesen: 7 tanuló.

Temes vm.: Temes-Rékás 1899, 1901, 1902, 1903. - Összesen: 4 tanuló.

Tolna vm.: Némekér 1907, 1908, 1909. - Összesen: 3 tanuló.

Torontál vm.: Zombolya 1919. - Összesen: 1 tanuló.

Trencsén vm.: Trencsén 1913. - Összesen: 1 tanuló.

Turóc vm.: Turócszentmárton 1897. - Összesen: 1 tanuló.

Udvarhely vm.: Székelyudvarhely 1919, 1921. - Összesen: 2 tanuló.

Ugocsa vm.: Egres 1897, Felsőveresmart 1915, Halmi 1907, 1912, 1913, 1914/2, 1915, 1916, Kőkényesd 1915, Mátyfalva 1910, Nagyszőlős 1914, Túrterebes 1894, 1895, 1896, 1909. - Összesen: 16 tanuló.

Ung vm.: Alsónémeti 1920, Ligetes 1909, Munkács 1898, 1901, 1907, 1908, 1909, 1910, Nádudvar 1903, Oroszkomoróc 1908, Órdarma 1921, Szerednye 1916, Turjaremete 1918, 1919, 1920, Ungvár 1894, 1895, 1899, 1901, 1902, 1903, 1907, 1908, 1909, 1910, 1911, 1912, 1914, 1916/2, 1917/2, 1918, Vajkóc 1915. - Összesen: 34 tanuló.

Vas vm.: Kőszeg 1904, Németszentmihály 1915. - Összesen: 2 tanuló.

Zala vm.: Belatincec 1917, Muracsány 1914, 1915, 1916, 1917. - Összesen: 5 tanuló.

Zemplén vm.: Legyesbánya 1916, Nagyereblyés (Orosz Hrabóc) 1914, Nagymihály 1915, Nagy-Rozvány 1913, Perbenyik 1914, Sátoraljaújhely 1909, Zebegnyó 1915. - Összesen: 7 tanuló.

Zólyom vm.: Felsőszabadi 1915, Rimaszaluzsány 1916. - Összesen: 2 tanuló.

Külföldről:

Ausztria (Bajorország): Hirschhöf 1914. - Összesen: 1 tanuló.

Románia: Bukarest 1912, 1914. - Összesen: 2 tanuló.

A különböző tájegységek működő, az iskolában magánvizsgázó tanítói közül is a legtöbb a Szatmár megyei (129), számottevőbbek a szomszédos megyékben tanítók (Máramaros 36, Bereg 22, Szabolcs 22, Bihar 16, Szilágy 16, Ugocsa 16, Hajdú 15), de több távolabbi megye is számos tanítójával van jelen: Ung 32, Bars 13, Szepes 11, Zemplén 7. ⁶²

4. A tanulók társadalmi összetétele (a szülők foglalkozása):

⁶² A részletes adatokra vonatkozóan vö. az összefoglaló táblázattal !

Tanügyben dolgozók gyermeke:

tanító: 76

tanár: 44. - Összesen: 120.

lelkész

görög katolikus papi családból: 28

protestáns papi családból: 5. - Összesen: 33

egészségügyi értelmiségi:

(állat-, fog-, általános) orvos : 11

gyógyszerész: 3. - Összesen: 14.

jogi pályán dolgozók gyermeke:

ügyvéd, ügyész, bíró: 34.

tisztviselő:

(bányaiipari-, kereskedelmi -, köz)tisztviselő: 174

gazdasági tanácsos: 4 - Összesen: 178

mérnök: 14

katona, rendőr: 14

kereskedő:

kiskereskedő: 32

nagykereskedő: 3. - Összesen: 35

(kis)iparos. 110

vállalkozó

malomtulajdonos: 2

fürdőtulajdonos: 4

géptulajdonos: 2

papírgyáros: 3. - Összesen: 11.

földbirtokos

kisbirtokos: 15

középbirtokos: 21. - Összesen: 36

zsellér : 2

ismeretlen (nem pontosított)

nyugdíjas: 6

özvegy: 80

árva: 18. - Összesen: 104.

A tanulók anyanyelve, vallása

A szatmári polgári iskolai tanítónőképzőben tanulók többsége (97,1 %) magyar anyanyelvű volt, szakképesítést szereztek román (2,06 %) , német (0,56 %) és szlovák (0,19 %) anyanyelvű tanulók is.

Vallási megoszlásukat tekintve római katolikus volt 707 tanuló (66,5 %), görög katolikus 107 (10,6 %), református 172 (6,93 %), izraelita 48 (1,92 %), unitárius 4 (1,6 %), ágostai evangélikus és ortodox 1 - 1 (0,09 - 0,09 %).⁶³

⁶³ Az iskola működésének egész időszakára vonatkozóan és részletezve vö. az összefoglaló táblázattal.

Az I. évfolyam tantárgyai

I. évf.	Közös tantárgyak	Hittan	Vallás tan (1902)					
		nevelés- tanítástan és	Meveléstan (1898)	Böőcselet előtan (1901)			Hittan (1919)	
		Magyar írálygyakorlatok		Magyar íroda- lomtörténet				
		Rajzolás			Rajz (1904)		Rajz (1919)	
		Női kézi munka						
		Ház tartástan						
	Nyelv- és történelem	Magyar nyelvtan, írálytan, irodalomtörténet		Magyar nyelv és irodalom				Magyar nyelv (1922)
		Német nyelvtan és irodalom		Német nyelv és irodalom			Német nyelv	
		Történelem					Világtörté- nelem	Történelem
		Földrajz						
	Mennyiségtan és természet- tudomány	Mennyiségtan	Algebra (1898)	Matematika	Mennyiségtan (1904)	Matematika (1913)	Mennyiségtan (1916)	Matematika (1921)
			Geometria	Geometria	Méréstan (1904)			
			Polgári szám tan					
			Könyvvitel	Kereskedel- mi szám tan	Kereskedel- mi szám tan			
		Természetrajz és vegytan	Természet- rajz (1898)	Allattan (1901)		Allattan (1907)	Természet- rajz (1919)	Fizika (1922)
				Növénytan 1901		Növénytan (1907)		
				Asványtan	Asvány közetés földtan (1904)	Asványtan (1907)		
			Vegytan (1898)	Vegytan			Vegytan (1919)	
		Gazdálkodástan	Gazdaság- és ház tartástan				Gazdaság- tan (1919)	
	Kézimunka							Geometriai rajz

A II. évfolyam tantárgyai

II.	Közös tantárgyak	Hittan	Vallásan (1899)			Vallásan 1905	Hittan 1911		Hittan 1920
		Nevelés és tanítástan 1895	Tanítástan és módszer-tan	Oktatástan 1899	Nevelés és tanítástan 1902	Nevelés és oktatástan 1905	Elméleti nevelés és oktatástan 1911	Nevelés és tanítástan 1914	Mód szertan 1920
				Gyakorlati tanítás 1899	Tanítási gyakorlat 1902			Tanítási gyakorlat 1914	Gyakorlati tanítás 1921
				Bölcséleti előtan 1899	Gondolko-dástan 1902	Gondolko-dástan 1905	Bölcsélet 1911	Logika 1914	Logika 1920
		Magyar irálygyakorlatok		Magyar nyelv 1899	---	---	---	---	---
		Rajzolás					Rajz 1911	-----	---
		Női kézimunka				Női kézimunka 1906	---	---	---
		Házartás-tan	-----	-----	----	----	----	-----	----
	Nyelv- és történettud.	Magyar nyelv-tan, irálytan, irodalomt ört.		Magyar nyelv 1899	Magyar nyelv és irodalom 1902				Magyar nyelv és irodalom 1919
		Német nyelv és irodalom		Német nyelv 1899	Német nyelv és irodalom 1902				Német nyelv 1919
		Történclem							
		Földrajz							
								Rajzolás 1914	Rajz 1920

A II. évfolyam tantárgyai (folytatás)

II.	Mennyiségtan, term.tud.	Mennyiség-tan	Algebra 1896	Algebra 1899	Matematika 1902		Mennyiség-tan 1911		
			Geometria 1896	Geometria 1899					
				Polgári számtan és könyvvitel 1899	Könyvvitel-tan 1902		Könyvvitel 1911		Politikai számtan 1919
		Természet-rajz és vegytan		Természet-rajz 1899	Allattan 1902	Allattan 1905	Természet-rajz 1911		Természet-rajz 1921
					Növénytan 1902	Nüvény-tan 1905			

	Természet- tan 1895	Fizika 1896	Természet- tan 1899	Természet- tan 1902	Asvány-, kőzet, földtan 1905			Fizika 1920
				Vegytan 1902	Vegytan 1905	Vegyítéstan 1911	Vegyítés- tan 1914	Vegytan 1920
		Háztartás- tan 1896	-----	Gazdaság- tan 1902			Gazdaság- tan 1914	
	-----	-----	-----	-----	-----	-----	Magyar irodalom- tört. 1911.	Magyar nyelv 1920

A III. évfolyam tantárgyai

II.	Közös	Hittan 1896	Vallástan 1897	Hit- erkölcs- tan 1900	és Vallástan 1903	Egyháztö- rténet 1912	Hittan 1915		Hittan 1922
		Nevelés- és tanítástan 1896	Nevelés- tan 1897	A pedagógia története 1900	Nevelés- történet 1903	Nevelés- és módszer- tan	Neveléstörté- net 1915		Neveléstörté- net 1921
			Gyakorlati tanítások 1897		Tanítási gyakorlat 1903		Tanítási gyakorlat		Gyakorlati tanítás 1921
		Magyar írásgyakor- latk.		Közös magyar nyelv 1900	-----	-----	-----	-----	-----
		Rajzolás	Rajzolás 1897	-----	-----	-----	-----	-----	-----
		Női kézimunka		Női kézimunka	-----	-----	-----	-----	-----
	Nyelv és törté- nelem tud.	Magyar nyelvtan, írásnyelvtan, irodalomtörté- net		Magyar irodalom 1900	Magyar nyelv és iro- dalom 1903		Magyar irodalomtörté- net 1912	Irodalom- történet 1905	-----
		Német nyelvtan és irodalom tört.		Német irodalom 1900	Német nyelv és irodalom 1903		Német ny. és irodalomtört.	Német ny. és irod. tört. 1905	
		Történelem		Történelem és politika 1900	Magyar történelem 1903		Magyar történet 1912	Történelem 1915	Történelem 1921
		Földrajz		Földrajz és statisztika 1900	Földrajz 1903				Földrajz 1921
					Alkot- mánytan 1903				Alkot- mánytan 1921
									Román 1921

A III. évfolyam tantárgyai (folytatás)

II.	Mennyiség- tan és term.tud.	Polgári szám- tan			Matemati- ka 1903	Mennyiség- tan 1912		Matematika 1921
		Algebra		Algebra 1900				
		Geometri- a		Geometria 1900				
			Kereskedel- mi és po- litikai szám- tan 1900		Politikai szám- tan 1903	Politikai szám- tan 1912		Politikai szám- tan 1921
		Természc- trajz és vegytan 1896	Vegytan 1900	Vegytan 1903		Kémia 1912		Vegytan 1921
		Fizika 1896	Fizika 1900	Természc- tan 1903		Fizika 1912	Természc- tan 1915	Fizika 1921
				Allattan 1903				
				Növénytan 1903		Biológia és ásványtan 1912	Ásvány, küzet és földtan 1915	
				Ásványtan 1903				
			Háztartásta- n 1900	Gazdaság- tan 1903				
								Román 1921

A szakképesített tanulók száma :

A szakcsoport:	Nyelv- és történet- tudományi	Francia nyelv	Mennyiség- természc- tudomá- nyai	Kézimunka	Torna
1897	11		8		
1901			1		
1904	13		3		
1907	13		8		
1910	22		11		
1911			1		
1912	1		5		
1913	7			4	
1914	2				
1915	5			2	
1916	15		14		
1917	9				
1918	9				

1919	26		7		
1920	7		1		
1921	3		1		
1922	11	3	16		11
1923			3		

I. Diáklétszám

Tanév	A									B									C									to	ö.	r	m
	Nyelv- és történettud			Nyelvtudományi szak			Történettudományi			Mennyiség-tan és term.t.			Mennyiség-tani szak			Temészet-tudományi			Kézimunka												
	I.	II.	III.	I.	II.	III.	I.	II.	III.	I.	II.	III.	I.	II.	III.	I.	II.	III.	I.	II.	III.										
1894	11			4			4			10			1												30	11	19				
1895	7	10		1	3		1	3		6	9		2												42	24	18				
1896	2	5	7	1	1	3	2	3	2	2	4	7		1	1										41	30	11				
1897	1		5			1			2	1		6													16	14	2				
1898	12									9	1														22	14	8				
1899	1	10								1	4														16	6	10				
1900	1		9			1						2													13	11	2				
1901	12	1								5															25	10	15				
1902		14										3													17	12	5				
1903			14										3												17	5	12				
1904	27									13															40	27	13				
1905	1	15										8													24	9	15				
1906			13									8													21	15	6				
1907	29									12															41	19	20				
1908	4	21								1	13														39	25	14				
1909	2	4	20	1							1	11													39	14	25				
1910	17	1	3		1					8						1		1	3						35	20	15				
1911	5	8	2							1	7							1	3						27	11	16				
1912	4	2	7									5										4			22	10	12				
1913	24	5	2	1		1				17															50	33	17				
1914	14	15	5	1						1	22											2			60	27	33				
1915	18	6	18								16														58	12	46				
1916	15	8	10	29						1			21												84	52	32				
1917				20	28	8						1	1	19											77	39	38				
1918	6	7	25									19													57	32	25				
1919	20	7	8							23		2													60	29	31				
1920	3	12	3							1	18	1													38	25	13				
1921	3		10							3	1	15													2	34	27	7			
1922	8					1				4						4									17	8	9				
Össz.	254	151	161	58	33	15	7	6	4	119	91	96	25	20	1	5		1	4	3	6	2		106	571	489	2				

to = torna

ö = összesen

r = rendes tanuló

m = magántanuló

Hány évvel a tanítói oklevél megszerzése után folytatták tanulmányaikat.

Tanév	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	17	22
1894	8	3	4	2	2	3	3	1					1				1	1
1895	7	1		1	1	2	1		1	1					1			
1896	1		1							1			1	1				
1897		2																
1898	7	2	3	3		2		3	1									
1899	2																	
1900													1					
1901	5	9	1	1					1	1								
1902																		
1903																		
1904	12	7	10		2	1					2	1	1	1		1		
1905																		
1906																		
1907	17	6	5	1	5	2	2		8									
1908				1	1	1												
1909						2		1										
1910	14	3	4	2			4		3	1		1	1		1			
1911	1	1		2		1			1			1						
1912	1				1	1					1							
1913	19	8	5	2	1	1	1	1		1	1							
1914	7		1	4					1						1			
1915	6	6	5	1	1	1	1											
1916	19	15	9	5	4	2	6	3		1			1					
1917	3	2	1	1	4	3	2	2					1					
1918		3		1	1										1			
1919	13	17	5	2				3		2		1						
1920		2	2															
1921		2	1	1	1			1										
1922	7	6	1		1			1										
Osszesen:	149	95	58	30	25	22	20	17	17	8	4	3	6	3	2	2	2	1

A tanulók előző iskolája:

Az iskola	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917	Össz
Balászfalva.																					1				1
Buda, II. ker.					1	2	1	1	1								1	1	2	1	1	1	1		13
Budapest	1	1	2		3	1	1	2	1	1	1			1				1	1	2	1	1		1	22
Debrecenrk					1		2			1	1	1	1	1						1		1	5	5	27
Debrecenref																			4	3	3	1	2		9
Eger	1	1							1	1	1								1		1	3	2		12
Eperjes										1	1	1	1										1	3	8
Esztergom																	1								1
Győr									1				1	1									1	2	8
Kalocsa				1																					1
Kassa		1	2	1	1	1	1			2			1	1					1	1				1	14
Kolozsvár		1	1	2	3	1	1	2	1	1	1									1			4	1	20

Ung	1	1			1	1		2	1	2				2	3	3	2	1	1	1	1	1	2	2	2	1	2	1					34			
Vas																							1													2
Zala																									1	1	1	2								5
Zemplén																	1						1	2	2	1									7	
Zólyom																										1	1								2	
Bajorország																										1									1	
Románia																												1		1					2	

A tanulók anyanyelve és vallása:

tanév	létszám	magyar	román	német	szlovák	róm.kat.	gör.kat.	gör.kel.	ref.	evangelikus	helv.	uni-tárius	izraelita
1894/95	30	30				23			4				3
1895/96	42	42				34			6				2
1896/97	41	40		1		34			4	1			2
1897/98	16	16				11	2		2				1
1898/99	22	22				16	4		1				1
1899/900	16	16				11	1		2		1		1
1900/01	13	13				8	2		2				1
1901/02	25	25				14	3		7				1
1902/03	17	17				11	4		2				
1903/04	17	17				11	4		2				
1904/05	40	39		1		26			8				2
1905/06	24	24				17			3	4			3
1906/07	21	21				15			2	1			3
1907/08	41	41				27	2		7	1			4
1908/09	39	37		1	1	23	3		9	1			4
1909/10	39	38			1	24	4		8				3
1910/11	35	34	1			22	4		7				
1911/12	27	25	2			16	5		5	2			1
1912/13	22	21	1			14	2		5				1
1913/14	50	50				29	4		13	1			3
1914/15	60	56	1	3		28	6		11	2			3
1915/16	58	58				35	8		7	3			4
1916/17	84	80	4			45	18		13	5			2
1917/18	77	73	4			47	12		12	2			3
1918/19	57	53	4			37	9		10				1
1919/20	60	58	2			47	4		9				
1920/21	38	37	1			30	2	1	5				
1921/22	34	33	1			30	1		3				
1922/23	17	16	1			12	3		2				
Ossze-sen	1062	1032	22	6	2	707	107	1	171	23	1	4	48
Százalék	100	97,1	2,06	0,56	0,19	66,5	10,6	0,09	6,84	0,92	0,09	1,6	1,92

Școala Pedagogică Romano-Catolică din Satu Mare (Rezumat)

Studiul prezintă Școala Pedagogică Romano-Catolică din Satu Mare pentru învățământul de școală civică, care era o instituție de învățământ de grad superior (postliceal), elevii ei fiind de școală normală sau de liceu. Instituția a funcționat între anii 1894 - 1924, avea două secții : limba și istorie, matematică-științe naturale.

Instituția - în cursul celor trei ani de studiu - a pregătit cadre didactice pentru școlile medii (cu clasele I-IV) denumite școli civice.

Acest tip de școală medie a dat elevilor o pregătire generală (fără studierea limbii latine), corespunzătoare pentru a ocupa diferite posturi publice, absolvenții clasei a IV-a și-au putut continua studiile lor la școala comercială, la școlile normale pentru educatoare și învățători, respectiv după absolvirea acestora la instituțiile de învățământ care pregătea profesori pentru "școala civică", tip de școală necunoscut de sistemul de învățământ românesc (de altfel motivul desființării).

Instituția - în timpul existenței sale - a pregătit în afara profesorilor de limbă și literatură (maghiară/germană) și de istorie și profesori de limbă germană sau franceză (toate examenele s-au dat numai cu aprobarea Ministerului Învățământului, în fața comisiei numită de minister), pe o perioadă a pregătit profesori de lucru de mână, iar din anul școlar 1920/1921 a avut și secție de profesori de educație fizică. În anul școlar 1921/1922 școala a avut trei secții : limba și istorie, geografie - științele naturale - chimie, matematică - fizică.

În această școală au studiat mai mult copii proveniți din familii cu posibilități materiale mai modeste, copii micilor meseriași, ai țărănimii, etc., în școala (în afara elevilor de origine maghiară) au studiat elevi germani, români și nu numai romano-catolici, ci și un număr însemnat de elevi greco-catolici, dar și protestanți și evrei.

Studiul prezintă împrejurările înființării, apoi - în baza documentelor originale - structura școlii, planurile de învățământ, obiectele de învățământ pe secții și pe ani de studii, manualele folosite în tot cursul existenței școlii (pentru fiecare obiect). Totodată prezintă numărul, locul de proveniență, originea socială, limba maternă și componența profesională a studenților.

The Roman-Catholic Teacher's Training College From Satu Mare (Summary)

This study presents the Roman-Catholic Teacher's Training College From Satu Mare for civil school teachers. This was an Institution of superior level (college), its students being graduated from pedagogical schools or secondary schools.

The institution, functioned between 1894 - 1924 and it had two sections : language and history, mathematics - natural sciences.

The institution, in the course of three academie years, trained teachers for schools with classes I-IV, called "civil schools". The kinds of schools offered the pupils a general education (without studying latin), suitable for occupying different public jobs; the graduates of the IVth classes could continue their studies in commercial schools, in pedagogical schools for civil schools - this being a kind of school that was unknown for the Romanian education (that is why it was closed).

The institution, while it worked, trained teachers of Hungarian and German language and literature, history, teachers of German and French language (all this exams were taken only with the approval of the Ministry of Education, in front of a committee named by the minister) and, for a certain period it trained teachers of handcraft, as well as, beginning with the year 1920/1921 it had a section of teachers of gymnastics.

In 1920/1921 the school had three sections : language and history, geography, natural sciences-chemistry, mathematics-physics.

The pupils studying in this school, mainly came from families of modest material possibilities, most of them being children of craftsmen, peasants, etc.

Besides Hungarian pupils, German and Romanian pupils also studied in this school, and they were not only Roman-Catholic children, but also Greek-Catholic and Protestants ones.

The study presents the circumstances of its establishment, and - on the basis of original documents - the structure of the school, the teaching plans, the subjects for each section, for each year, the textbooks used in the course of its existence (for each subject). At the same time, it presents the pupils number, the place they come from, their mother tongue and religion.